

NİSAN 1992

abana

Mahmut MAKAL
FAUSTUN DEDİĞİ
Hayati Tahsin YILMAZ
TOKSULLUKTAN VARSILLIĞA - İSVİÇ
Hayati Tahsin YILMAZ
SONKOT ENSTİTÜSÜ
SEYFİ KORYÜREK
İLKOKULCU ÖĞRETMEN GÖZÜYLE
KÖY ENSTİTÜLERİ
GÖZKEM YAYINLARI

SAYI 189

GAZETEMİZİN 3,5 MİLYON LIRA ÖDÜL VERECEĞİ CATALZEYİN KÖY OKULLARI ARASI BİLGİ YARIŞMASI AŞAMALI OLARAK 27 NİSANDA BAŞLIYOR

Gazetemizin ödül vereceği **Catalzeytin** köy ilkokulları (5. sınıf) arası bilgi yarışması aşamalı olarak 27 Nisanda başlıyor.

Düzenleme kurulu nu oluşturan İlçe M. Eğitim Şb Md Mustafa ÇELİK, İlçe Halk Eğt Md Bahri TOKMAK ve İlçe Halk Eğt Md Yard Sabiha DOĞAN, İlçe Milli Eğt Md Mazhar OZCAN'ın başkanlığında toplanarak yarışma günlerini ve kuralları saptadılar.

Buna göre **köyler 9 bölgeye ayrılıyor**. Her bölge (grup) ayrı ayrı tarihlerde, ilçe milli eğitim müdürlüğünün denetiminde hazırlanan soruların "mühürlü zarf"larla sınav yerlerine ulaştırılmasıyla sınava alınacak.

50 sorunun 20'si Türkçe, 15'i matematik, 5'i fen, 5'i sosyal ve 5'i de güncel konulardan oluşacak.

İlk elemelerde (9 bölgeden) 9 kişi seçilecek. Bu 9 kişi, her bölgeden birer kişi değil de "en yüksek derece alan 9 kişi" olarak sıralanacak. Bu 9 öğ-

renci de 14 Mayıs'ta ilçe merkezinde sınava girecek.

14 Mayıs'taki sınav sonunda gazetemiz, birinci gelen öğrenciye 1.000.000, ikinciye 500.000 ve üçüncüye de 250.000 lira ödül verecek (ödül tutarı 5 Nisanda İstanbul Temsilciliğimizden, Catalzeytin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne banka ya da postayla yollanacak). Ayrıca, ödül kazanan öğrencilerin okullarına, gelecek ders yılı başında süreli yayınlar için kullanılmak üzere, kazanılan ödül tutarı çokluğunda (toplam 1.750.000) ödül verilecek.

SINAV TARİH VE ÇİZELGELERİ

1. Grup (27 Nisan) (Merkez)

Celebiiler
Kaşlıca
Samancı
Konaklı
Saraclar
Kavakoren.

2. Grup (29 Nisan) (Arıca)

Arıca
Sazak (Arıca)
Çanlar
Kokluçe
Yenibeyler
3. Grup (30 Nisan) (Paşalı)

4. Grup (4 Mayıs) (Çepni)

Çepni
Osmanoğlu (Çepni)
Kuzsoku
Piri
Fındıklı
5. Grup (5 Mayıs) (Celallar)

Celallar
Bardaklı (Celallar)
Yemişli
6. Grup (7 Mayıs) (Karacakaya)
Karacakaya
Tuccar (Karacakaya)
Güney (Karacakaya)
Soku
Hacıreis
Çörekli (Hacıreis)
Kavaklı
Güneşler
Hacıreisoku
(Sonu 2'de)

TV'DE ILGAZ BELGESELİ

17 Martta TRT-5'te (5 Martta TV 1'de) Ilgaz'ı konu alan bir belgesel yayımlandı.

"ILGAZ, KOCA USTA" adlı belgeselde Ilgaz Dağı ve Milli Parkı geniş olarak tanıtılırken, oyma ustası Mehmet Ali ÖZEFLANILİ ve saz yapımcısı TEKELİ KARDEŞLER'e de belgeselde yer verildi.

Öğrenciler, buraya dinlenmeye gelenlerin çevreyi temiz tutmaları gerektiğine de değindiler.

(Milliyet, 14 Mart)

ILGAZ'DA DİNLENCE

Ankara Üniversitesi'ne bağlı Kastamonu Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinden 28'i, hafta sonlarını Ilgaz Dağındaki turistik kuruluşlarda spor yaparak geçiriyorlar.

ÖĞRENCİ GÖZÜYLE

Köy

ENSTİTÜLERİ

SEYFİ KORYÜREK
HAYATİ T. YILMAZ

Köy enstitülerinin ilk kuşaklarının coşkusu bulacağınız bu kitabı okuyunca, köy enstitülerini kapatmakla ülkemizin neler

ytirdiğinin enkliğini daha derinden duyacaksınız. YAKINDA ÇIKIYOR

Gözkem
YAYINLARI

BORSADAKİ ELEKTROMEKANİK PAYLARI

Anamalıni 3,5 milyardan 6 milyara artıran Abana Elektromekanik, ada yazılı (nominal) 1 milyar değerindeki 200.000 payı 26 Şubatla 3 Mart arasında borsada satışa çıkardı.

Ayrıca, bu anamal artırımıyla ortaklarca kullanıma-

yan (ruhan hakkı) 189,6 milyon liralık ada yazılı (nominal) pay da 4'le 11 Mart arasında satışa sunuldu.

"Borsa Birincil Piyasa"da 4 Marttan başlayarak 3.300 liradan satılan paylar, 6 Martta 2.950; 14 Martta da 2.842 liraya düştü.

(GZETELER)

İNEBOLU'DA YEŞİL KART

Devlet hastanelerinden parasız olarak yararlanmayı amaçlayan "yeşil kart" uygulaması, Kızılcahamam ve Rize'den sonra Inebolu'da da başlatılıyor.

Bilindiği gibi bu uygulama 24 Şubatla Kızılcahamam, 31 Mart'ta Rize'de "pilot bölge" uygulaması olarak başlatılmıştı.

Kızılcahamam ve Rize'den sonra seçilen Inebolu'daki uygulamanın bu ay (Nisan) içinde başlatılacağı sanılıyor.

(Gazeteler)

abana'DAN NEKTUP VAR:

Hayati Tahsin YILMAZ HABER DERLEME

Bu sayımızla Abana'dan özel haber derlemeden altıncı ayımızı dolduruyoruz.

Gorduğunuz gibi, özel Abana haberleri olmadan da gazete çıkabiliyor. Altı aydır verdiğimiz haberlerin Türkiye'de derlendiğini de sunmayın. Özel haber derlemeyi bıraktıktan sonraki tüm haberlerin kaynağı Salim YILMAZ'la benimdir. İkimiz dışında tek bir kişiden "bu gazetede yöremize ilişkin haber var" türünden destek gelmedi.

Özel Abana haberlerine yer vermediğimiz bu altı aylık dönemde gazeteyi hazırlamak, Salim YILMAZ'ın tedirginliği dışında çok daha kolay oldu. Salim YILMAZ, "haberci" bulabilmek için çok çarpındı. Bir iki kişiden söz aldı ama boşa çıktı cabalaları.

(Sonu 2'de)

abana'dan MEKTUP

(Baş 1'de)

İSTANBUL TEMSİLCİLİĞİMİZ

Okurlarımızla iletişimize İstanbul Temsilciliğimiz aracılığıyla oluyor. "Adam"ımız, ayda iki kez temsilciliğe uğrayarak bize gelen "posta"yı alıyor. Kimi kez alamıyor da! Mektupların, adamımızın uğramasına karşın, temsilcilikte aylarca kaldığı oluyor. Örneğin Eski Sorumlu Yönetmenimiz Feyzi KÖSE'nin, askerlik nedeniyle görevinden ayrıldığını bildirdiği dilekçesi, elimize bir buçuk ayda geçti. Bu yüzden gazetemiz iki ay, görevden ayrılan yönetmenimizin sorumluluğunda(!) çıktı. Ne ki, eski Kastamonu valisi bu durumu ayırdına varamadı.

Gazetemizin ödülleri için Çatalzeytin'den istek geldi. İstek dilekçesinin bir örneğinin benim İsveç'teki buluşuma yollanması koşulu olmasaydı geçen sayımızdaki ödüle ilişkin haberimizi veremeyecektik. İstanbul Temsilciliğimizde takılmış dilekçe.

Yıllardır tek bir haber bile derlenmedi İstanbul Temsilciliğimizde.

YENİ DİZGİMİZ

Bu sayımızla yeni dizgi yöntemine geçtik. Bilgisayarla hazırladığımız bu sayımız, uygulamadaki deneyimsizliğimiz ve "Turkce Sistem" (Türkiye'den İsveç'e) çok geç ve eksik gelmesi nedenleriyle çok başarılı olmayacak. Gelecek sayılarımızın albenisi olacağını umuyoruz. Yeni dizgi yöntemine geçeceğimizi duyurunca, bu konuda mektuplar aldık. Çoğunda, **olabildiğince az giderle, nitelikli bir yerel gazetenin nasıl çıkarılabileceği soruluyor.** Bu konuyu ayrı bir yazıda (sanırım Haziran) ele alarak, yeni dizgi yönteminin kolaylıklarını ve yerel gazeteler için "ofset" yönteminin ("tipo"ya göre) gerek hazırlama yönünden, gerekse parasal yönden, daha elverişli olduğunu anlatmaya çalışacağız.

ÖĞRETMENLER DUYARSIZ

Gazetemize karşı duyarsız olan bir kesim de öğretmenlerdir. Gazetemiz, Abana ve Bozkurt'un tüm köyleriyle, Çatalzeytin ve İnebolu'nun Çatalzeytin-İnebolu yolu yakın köylerinin okullarına, muhtarlıklarına ve imamlarına istekleri dışında yollanıyor. Bu bölgedeki kimi muhtar ve imamlardan sorudum bildirim de alıyoruz. **Dört imamın sürdürüm bildirimini doldurmasına karşın, tek bir öğretmen bile bildirim yok!**

Bu durumda, gelecek sürdürüm döneminde öğretmenlerimizden bildirim doldurmalarını isteyeceğiz.

GEÇEN YILKI ÖDÜLLER

Bilindiği gibi geçen yıl, Abana köy ilkokullarına vermek istediğimiz ödülleri, öğretmenlerimizin ilgisizliği ve eski Kastamonu valisinin "devletin senin üç milyonuna gereksinimi yok!" diye karşı çıkması yüzünden verememiş; bunun yerine görev yaptığımız bir okulun birincisine "özel ödül"ler vermiştik.

İlçemizden Yakabaşı ve Bozkurt'tan Alan-tepe'nin de bulunduğu bu beş okulun hiçbirinden ödülleri verilmediğine ilişkin yazı gelmedi.

Bu okullardan yalnızca ikisindeki (Sam-sun, Ondokuzmayıs İlçesi, Eşentepe Köyü ve Samsun, Ayvacıkk İlçe Merkezi) durumu öğrenebildik. **Bu iki okulda da ödüller isteği-miz doğrultuda dağıtılmamış.** Birincide ödül, alması gereken öğrencinin paraya gereksinimi olmadığı gerekçesiyle, yoksul öğrencilere dağıtılmış. İkincide de yine "okul birincisinin parasal durumu iyi" diye, ikinci durumdaki öğrenciyle buluşturulmuş!

Köy enstitülerinin kuruluşlarının 52. yılında öğretmenlerimiz üzerine güzel şeyler yazmak isterdik. Öğretmenlerimiz hiçbir zaman bu denli duyarsız olmamıştır.

Hayati Tahsin YILMAZ

GAZETEMİZİN
ÖDÜL
VERECEĞİ
ÇATALZEYTİN

(Baş 1'de)

7. GRUP (11 Mayıs)

(Dağköy)

Dağköy

İsmail

büyükduz (İsmail)

8. GRUP (12 Mayıs)

(Çağlar)

Çağlar

Kayaalibi

K. Karamanlar

Kaymazlar

K. Dumanlar

Çatalzeytin'de ayrıca Paşalı ve Yunus Emre ilköğretim okulları arasında ve İnce merkezindeki İnce ortookul ve ilk öğretim okulları arasında 25 Mayıs bilgi, folklor yarışmaları ve eğitim-eglençe günü olarak kutlanacak. Bu günde yöresel ve ulusal oyunlar, şiir okuma; ses (şarkı-türkü) yarışmaları, sportif oyunlar ve özel yetenek yarışmaları yapılacaktır.

Çatalzeytinli öğrencilerimize başarılar diler, bu yarışma sürecinde gazetemizin adı geçen tüm okulla-

ra yollanacağını duyururuz.

(Abana Gazetesi)

abana

SİYASAL GAZETE

HER AYIN BAŞINDA ÇIKAR

KURULUŞU

25 Ocak 1970

ÇIKARAN

Tahsin YILMAZ

GENEL YAYIN

YONETMENİ

Hayati Tahsin YILMAZ

YAZI İŞLERİNDE

SORUMLU YONETMEN

Fahri KÖSE

ADRES

ABANA GAZETESİ

37970 ABANA

Telefon: (4664) 1068

İSTANBUL

TEMSİLCİLİĞİ

Tahsildar Sokak, 5'

KÜÇÜKPAZAR

Telefon: (1) 513 42 32

SÜRÜRÜM

HER İSTEYENE

PARASIZ YOLLANIR

(Yurt dışına yollanmaz)

DİZGİ VE BASKI

BÖRNEK

BAŞLIEVİ

Telefon: (1) 539 72 15

Telefaks (1) 505 04 23

İSTANBUL

GOLKÖY ENSTİTUSUNUN YERİ

Salim YILMAZ

Gölköy'un, köy enstitüleri içindeki yerini, enstitülerin 52. kuruluş yıldönümünde değerlendirmemiz gerekiyor.

Değerli ağabeyim Hayati Tahsin YILMAZ'ın Gölköylülerin gücüne güç katan Son Köy Enstitüsü yapısının Kastamonu basını dışındaki yankılarını gazetemizin Basında Abana köyesinde izledik. Nedense Kastamonu basını ve bizim Gölköylülerin değerlendirmesine şimdiye dek rastlamadık.

Ben de geçen yaz Abana'ya geldiğimde, Gölköyü ağabeylerimden Alaaddin AKYAY, Satı ÖZEN ve Recep AYGÜN'le yaptığım konuşmaları, dizgiye girmesi için İsveç'teki ağabeyime yolladım. Sıra geldiğinde bu konuşmalar yayımlanacaktır.

Ağabeyimin kitabı gibi, bu ağabeyilerimle yaptığım konuşmaların da ilgiyle izleneceğini umuyorum.

Batıda Filyos Çayından, doğuda Kızılırmak hinterlandına dek tüm İsfeñdiyar Dağları ve Iğazları içine alan Orta Karadeniz bölgesi köy gençlerimizi seçilerek Gölköy'de toplanacak ve bu kuşaktan devrimci öğretmenlerimiz yetişecektir.

Bu devrimci kuşak öğretmenlerimiz köylerine dağılarak okullarının yapılmasında da etkinliklerini gösterecekler; okulların kimi gereksinimlerini de kendi keselerinden karşılayarak cumhuriyet tarihimizin en başarılı eğitim çalışmalarını yapacaklardır.

Bu ilk kuşaklardan bugün yaşamda olanlar köşelerinde emekliliklerini yaşarken, görev yaptıkları yılların acı tatlı anılarını da yaşamaktadırlar.

Ağabeyim Hayati Tahsin YILMAZ'ın, Seyfi KORYÜREK'le bu yıl yayımlanacağı Öğrenci Gözyle Köy Enstitüleri adlı yapıtı işte bu soylu ilk kuşakların

coşkusunu gözler önüne serecektir.

Batıda Zonguldak, doğuda Sinop, güneydoğuda Çorum (Hitit-Hattuşaş bölgesi), güneyde Çankırı ve ortada Kastamonu ilini kapsayan Paflagonya ve çevresinden toplanan köy çocukları, Türk devrimi sürecine alınla yazılacak bir eğitim sırcamasını başlatmışlar ve dünyaya örnek olmuşlardır.

Gölköy'ü değerlendirmek gerçekte benim gücümü aşiyor.

Gölköy kuşağının ele avuca sığmayan değerli Mustafa GOZLÜKLÜ su ile ben, köy enstitülerinin bozulma ve kapatılması aşamalarındaki düzene haşka olduk. Ben okuldan; Mustafa GOZLÜKLÜ de öğretmenlikten ayrılarak sınıf dışı bırakıldık. Okulumuzun bayrağını dimdik ayakta tutmayı başaran değerli öğretmenlerimizi tarih önünde alkışlayarak saygılarımızı sunmak isteriz.

Ben öğretmenlik yapamadım ama, araştırma dalında halkımızla elele vererek bölgemize hizmet veriyorum. Kimlik sorunumuzu çözmeye çalışıyoruz.

Ağabeyim Gölköy'ü değerlendirirken, ben de ağabeyimin sınıf arkadaşısı Mustafa GOZLÜKLÜ'ya, değerli uç Gölköyü ağabeyilerimle konuşmalarımızın bir bölümünde değerlendirmeye çalıştım. Sayın Mustafa GOZLÜKLÜ'nun de bir gün baba ocağına dönerek halkın arasındaki yerini almasını bekleriz.

Kişinin geçmişte yanlışları olabilir.

Bizleri Gölköylere ulaştıran değerli babam (rahmetli) Eğitimci Necati YILMAZ'ın, Gölköy Enstitüsünün olmazları arasında yer alması gerektiğini sanırım bölgemizdeki tüm aydınlar söyleyecektir. Ben babamı çok özledim. Bu 17 Nisan'da, çok geç de olsa babamı, bir eğitim emekçisi olarak da saygıyla anıyorum. Kişi, delikanlılık döneminde yanlışlıklar yapabiliyor.

Bundan böyle 17 Nisanlarda Gölköylüler de var!

KURULUŞUNUN 52. YILINDA İSMAİL MAHİR EFENDİ VE KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURAMSAL TEMELİ

Mehmet SAYDUR
(Eğitimci-Mafettiş)

Değerli eğitimci Rauf İNAN'ın "dünyadaki gelmiş geçmiş eğitim sistemlerini de bilen bir kişi olarak" söylediğini belirterek, "dünyada en ileri, hatta çağının da ilerisinde olan okullar" diye nitelendiği köy enstitülerini, bildiği gibi 17 Nisan 1940'ta kurulu.

Bugüne kadar köy enstitüleri üzerine çok söz söylendi, cilt cilt kitaplar yazıldı. Yerli yabancı birçok araştırmacıya konu oldu. John DEWEY gibi dünyaca tanınmış eğilimcilerin "hayalinde canlandırdığı", köy enstitülerinin kuramsal temeli nasıl ortaya çıktı? Bu konuya açıklık getirebilmek için yapılacak tartışmanın özünü kuşkusuz İsmail Mahir Efendi'nin görüşleri oluşturur.

İSMAİL MAHİR EFENDİ KİMDİR.

1869'da Kastamonu'nun Araç İlçesi, Boyalı Bucığına bağlı Balırcı Köyünde doğdu. Bir süre Kastamonu'da medrese eğitimi aldıktan sonra Kastamonu Darülmuaallimin'e (Öğretmen Okulu) girdi. İsmail Mahir Efendi'nin ilk görev yeri, Selanik Mülkiye Rüşdiyesidir (Siyasal Bilgiler Okulu). Ardından Selanik Darülmuaallimini müdürlüğüne getirildi. Bir yandan da Askeri Rüşdiyede Farsça öğretmenliği yapan Mahir Efendi, öte yandan da ek görev ve parasız olarak Selanik Mithatpaşa Sanayi Okulunun müdürlük ve öğretmenliği yaptı (1).

İkinci meşrutiyetin ilanından çok önceleri siyasal yaşamda görev alan İsmail Mahir Efendi, Selanik'te 1906'da Mus-tafa Kemâl'in önderliğinde, yasadışı Va-tan ve Hürriyet Cemiyeti ile İttihat ve Terakki'nin kurulmasında etkin görev üstlenmiştir (2). Evi olarak da kullandığı Selanik Öğretmen Okulu, İttihat ve Terakki'ye atnaçakların vatan eticilikleri bir yerdi (3).

2. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul Öğretmen Okulu müdürlüğüne getirildi. Bu arada, savaşlarda okulu kalan çocuklar için yetiştirme yurtları (Darülfeytan) kurdu ve bu kuruluşların ilk genel müdürlüğüne yaptı. 1908'de Kastamonu milletvekili olarak meclise girdi. Meclisteki önemli konuşmaları ve önerileri nedeniyle kendisine "önergeler babası" (Ebü't Takarın) adı takıldı. Eğitim görüşlerine, o arada yetiştirme yurtlarında özellikle kızlara sanat öğretmesine karşı çıkanlarla tartıştı. Bir gün, Bebek Yetiştirme Yurdunun kapatılmasına giriştiğini öğrenince, yurtların için uğraşı verdi ve bu yüzden hastalanarak "beyin kanaması"nın (4) 1916'da öldü. Bebek Yetiştirme Yurdunun bahçesine gömüldü. Ancak, 1920'de İstanbul'un İngiliz ve Fransızlarca işgali üzerine, okuldaki öğretmen ve öğrencilerin elbirliğiyle bir gece içinde kemikleri çıkarılarak Bebek Mezarlığına götürüldü.

Özgürlük uğraşları yanında yetiştirme yurtları, kız eğitimi, iş-meşlek eğitimi, tarım ve ormancılık eğitimi, sanat eğitimi gibi konularda oldukça özgün düşünceler getiren İsmail Mahir Efendi'nin "köy eğitimi" sorununa eğilimine bakalım.

KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURAMSAL TEMELİ

Şehir öğretmen okullarını ortiranlerin köve gitmekteki isteksizliği ve köy yaşantısına yabancılaşmaları nedeniyle, çeşitli politikacı ve eğitimciler köy öğretmen yetiştirmek için çeşitli önerilerde bulunmuş-

lardır. En yaygın görüş, köy çocuklarının, köy yaşantısı içinde, köy öğretmenliği için yetiştirilmesi olmuştur. İsmail Mahir Efendi, daha 1909'da Meclisi Meb usan'la "öğretmen okullarının yenilenmesi, öğretmenlere devletin aylık vermesi, bu okullarda okuyanların askerlik dışı tutulması" (5) konularında görüşler ortaya atmıştır. Yine o günlerde Eğitim Bakanı Emrullah Efendi para olmadığını, para bulunsa bile öğretmen bulunmadığını belirterek, "İvedit" gereksinim olan "70.000 öğretmeni değil, bunun yüzde birini bulabileceğimizi kim iddia edebilir" (6) demekten başka yol bulamamıştır.

Emrullah Efendi ve öteki ilgililere en akılcı çözümü İsmail Mahir Efendi ayrıntılı olarak dizgeleştiren Osmanlı Meclisi'nin 14 Temmuz 1914 (1330) tarihli oturumunda şöyle öneriyordu (7):

"Şu bütçemizin bugünkü durumu ile, bugün bulunan araçlarımızın azlığı ile değerlendirilmizi, özellikle ilköğretimimizi pek yakın bir zamanda ileri götürmeyiz. Öyle sanıyorum ki, bu gödişe yüz-yüz elli yılda ancak millî eğitimi genelleştirebiliriz.

Bendenizin önereceğim biçimde, hiçbir köyümüzü on yıl içinde okulsuz bırakmayacaksınız ve bunu da böyle yapmalıyız. Diyorum ki: Aşağı yukarı 70 tane sancağımız var. Ya da yurdu 70 millî eğitim bölgesine ayırırız.

Bu sancakların çiftlik olan bir yerinde ya da kamusal toprakların bulunduğu bir yerinde bir erkek ve bir kıza özgü çok geniş yatılı okullar vücuda getiririz. O sancak içinde kaç tane köy varsa hesaplar-sınız. Nerelerde okul yapacak işek oralardan bir kız, bir de erkek ço-cuk alıp okula koruz. Doğal olarak kız okulunun birçok kuruluşu, ter-tibatı olacak; dokumacılık, açıcılık, dikişçilik, kadınların tarımda yapabilecekleri tavukçuluk ve benzer-leri gibi. Erkek okullarında da tü-müyle tarım işleri... Bunlara dört yıl ilköğretim gösterelim ki, Türk çocukları çok kavrayışlı olur. Üç yıl da ilköğretmen okulunun programını bunlara gösterelim, öğrenim toplamı yedi yıl olur. Bir yıl da eksiksiz, yetkin uygulama görür. Sekiz yıl oldu mu? Sekiz yıla dek o köylüleri, köylerinde öğretmen evini ve okullarını, o okulların ufak biçimi örneğinde olmak üzere yapmaya zorunlu kılarırsınız.

Sonra o erkeği o kıza veririz. Doğun edersiniz. İki ila aylıkla 'mennin' olarak, kıvıncıyla köyüne gider. Çünkü, o köyün yanbaşında yapılacak örnek tarlanın gelimini o öğretmenler alır. Bundan başka çıkar yolumuz yoktur. Böylece Osmanlı memleketleri içinde yapılmadık bir köy okulu kalmaz. Böylece hem erkek, hem bayan öğretmenimiz olur (yeter' sesleri).

Bu okullara pek çok gider olacak sanmayınız. Bu okullara pirzola, kivircik eti değil, köylü ne yiyorsa onu vereceğiz. Köylüler zıyan, ayrıntılı çorba, pilav yiyorlar. İşte biz de onları yediririz. Köylü battaniyesi üzerine bir aba, aydaında köylü yemendi. İşte bu biçimde yapılırsa az zamanda ilerlilik sağlanmış olur. Böylece yapılmaz-

sa, 'bu erkek-kız öğretmen okulundan öğrenci çıksın da ondan sonra' dersiniz, o zaman ancak üç yüz yılda bu bay ve bayan öğretmenler meydana gelir.

Bilginize sunduğum şey, belki size şaşırtıcı gelir. Hele oymak (aşiret) olan yerlerde bu okullar kesinlikle zorunludur. Yatacak yerlerine de çok kalın ağaç karyola yaparım."

İsmail Mahir Efendi'nin bu önerisi, köye öğretmen yetiştirmenin en uygulanımsal ve ucuz yoludur. En önemlisi, bu konuşma, köy enstitülerinin nabercisi ve kuramsal temeli niteliğindedir (8).

İSMAİL MAHİR EFENDİ'DEN

İSMAİL HAKKI TONGUÇ'A

İlgiliçtir ki, Mustafa Kemâl'in özgün-lük uğraşısı arkadaşlarından İsmail Mahir Efendi bu görüşleri ortaya attığı günlerde, bu görüşleri ilerde somutlaş-tırılacak olan, adası İsmail Hakkı TONGUÇ da, Mahir Efendi'nin memleketi olan Kastamonu'da öğretmen okulu öğren-tisidir.

Mahir Efendi'nin bir bölümünü verdiğimiz görüşü, ileriki yıllarda bir başka adası İsmayil Hakkı BALTACIOĞLU ve Halil Fikret KANAT tarafından destek-lendi. Bu görüş, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarından başlayarak, Atatürk'ün önderliğinde ve cumhuriyet eğitim sisteminin öğretisi doğrultusunda Mustafa Necatilerle, Hasan Aillerle hâk mektepleri, köy öğretmen okulları, eğitim kursları gibi etkinliklerle dalga dalga yayıldı. Sonunda, İsmail Hakkı TONGUÇ'un katkı ve çalışmalarıyla 17 Nisan 1940'ta "köy enstitüleri" adıyla, TBMM'nin çıkardığı 3803 sayılı yasayla somutlaştı.

1946'dan başlayarak yozlaştırmıyaya çalışılan ve 1953'te kapatılan enstitülerden yetmişler öğretmenlik yaptılar, hem de en iyisini, önderlik yaptılar, hem de yılmadan öğretmenlikle de yatinmediler. İçlerinden devlet ve bilim adamları, uzmanlar, yazarlar, çizimler... çıktı. Toplumumuzun ilerlemesine ulaşılmaz katkılarda bulundular.

Ulusal özelliklerimiz ve değerlerimizden doğan, doğru eğitim tarzında çok önemli bir yer tutan köy enstitülerinin yaratıl-masında İsmail Mahir Efendi'den İsmail Hakkı TONGUÇ'a uzanan çizgide katkısı olan değerli eğitimcilerimize bir kez daha selam olsun! Bugün öğretmen yetiştirme sorunu yaratılanlar ve ormana attığı anahtarları sokak lambasının altında arayanların da kulakları çınlasın.

1) Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü, İstanbul 1953, s. 216.

2) Prof. Afet Hükmedes Tabanca, Ülkü Dergisi, Nisan 1978.

3) Yahya Ali YUZ, Türk Eğitim Tarihi, Ankara 1952, s. 167.

4) İsmail Mahir'in kayıncıoğlu Osman ÖKTAY'la yaptığım söyleşiden.

5) Meclis Mebusan Zabıt Ceridesi (1) Şubat 1324, Cilt 2, Ankara 1932, s. 17.

6) Osman ERGİN, Türkiye Maarif Tarihi, cilt III, İstanbul 1933-35, s. 1007-1008.

7) İsmail Mahir Efendi'nin Fikirleri (Günümüz Dilinde Açıları), H. Rauf İNAN, Köy ve Eğitim Dergisi, 1925.

8) İnan BAŞBOZ, Rauf İNAN, Y. Kemal KAYA, İsmail Hakkı TONGUÇ, Servet GEDİKOĞLU, Şerhvan TANILLI gibi eğitimcilerimiz de bu görüşte birleşmektedirler.

KOY ENSTITÜLERİNİN 52. YILINDA

RECEP AYGEN

İLE KONUŞAN Salim YILMAZ

- Siz Çankırı'nın neresinden oluyordunuz?

- Biz Kastamonuluyduk eskiden 1947'de Çankırı'ya geldik Ben Kurşunlu doğumluyum

- Demek ki, önceden de Kastamonuluydunuz ve de Kastamonulu kaldınız.

- Bizim koyler şimdi de Kastamonu'ya geçmek istiyor ama geçemiyor. Kastamonu bizi yeniden geri almak istiyor.

- Siz şimdi Abanalısınız.

- Abanalı olduk Çankırı'yı bilene-miz yok.

- Golkoy Enstitüsüne girişinizi anlatır mısınız?

Kurşunlu'nun Sarıalan Köyündenim. İlkokulu 1942'de bitirdim. Rahmetli "amcam" eğitmedi. Bizi o okuttu.

- Tam da savaş yılları, öyle değil mi?

- Dehşetli savaş yılları. Alman Harbi. Amcam bizi Golkoy'e götürdü. Müdür Ali Doğan (TORAN) benim için "şunları alalım ama bu yavru çok kelez, zayıf" dedi. Gözlerimden yaşlar aktı. Amcam müdüre, "müdür bey, bu çocukların biri de alınmasa gam yemem, ama bu çocuk yetim, ben bunun için geldim. Bu çocuk için ısrar edeceğim, size yalvaracağım. Bu yavruyu da alalım" dedi. Böylece okula alındık.

- Bayağı ilginç olmuş okula girişiniz.

- Bizi doğruca hamama yolladılar. Bir güzel yıkandık. Birkaç gün geçti geçmedi, biz okuldan kaçtık!

- Neden kaçtınız?

- Çocukluk işte. Şartlara uyamadığımızdan değil. **O devirde karnın doyuyor da daha ne istersin?** Düşüncesizlik. Arkadaşların sözüne uyarak kaçtık. Dört kişiydik.

- Yeniden geldiniz anlaşılın.

- Yeniden geldik ve tüm gücümüzle çalıştık. Koydeki öğretmenli okulda ancak üçüncü sınıfa bitirmiştik. Bu nedenle hazırlık sınıflarına girdik. Arada sınav yapıldı da ben bir yılda iki sınıf geçtim ve enstitüye 1945'te başlamış oldum. Bir yıl da sınıfta kalarak, 1950'de okulu bitirdim.

- Demek ki, benim Golkoy'e girdiğim yıl siz okulu bitirmişsiniz. İlk öğretmenliğinizi nerede yaptınız?

- Altıkulac Köyünde. Ama ben daha çok okul yaşantımı anlatmak isterim.

- Elbette. Konuşmamızın amacı da bu. **Biz bu konuşmayı köy enstitülerinin kuruluş yıldönümü olan 17 Nisanda değerlendireceğiz.**

- Askerlik gibi bir sıkıduzen vardı okulda. Ama bu düzen çok sıkıcı değildi. Zamanla alıştık. **Sabahleyin erkenden kalkılacak, beden eğitimi yapılacak, serbest okuma yapılacaktır. Çoğu zaman beden eğitimi de yapılacak, akşamları eğlenceler yapılacak. Çok ayrı bir yaşam biçimi vardı enstitüde.**

- Tuğla harmanında çalışılacak.

- **Tuğlamızı kendimiz keser, yapılarımızı kendimiz yapardık. Üç aylık yaz dinlencesinin de yarısını okulda çalışarak geçirirdik.**

- Dinlenme bir buçuk aydı demek ki?

- Evet. Ama ben o 45 günde de çalıştım. O zaman yoksulluk diz boyu. İzine gidince Tosyalı bir canak comlekcinin yanında çalıştım. Günde bir liradan kalıpcılık yapardım. O zaman büyük paraydı bir lira. Bu paranın yarısını babama verir, artanı okul harçlığı yapardım. Savaş yılları. Üstte yok, başta yok. Herkes öyle.

- Altıkulac'ta kaç yıl kaldınız?

- Yedi buçuk yıl çalıştım. Sonra askere gittim. Ankara yedeksubay Okulundan sonra Adapazarı'nda, Ağır Bakım Tamir Fabrikasında yaptım askerliği. 1960'ta askerliği bitirince Yemeni'ye atandım. 27 Mayıs Devrimi olmuştü. Yemeni'den Yakaoren'e (İlişi), oradan da Abana Merkeze geldim ve 1979'da emekli oldum.

- İlk öğretmenliğinizi yaptığınız Altıkulac'tan. Tığlıoğullarından evlendiniz. Eşiniz kimlerden oluyor?

- Rahmetli Mehmet Tığlı'nın kızı oluyor.

- Tığlıoğulları "zeamet" ve yönetime Altıkulac'tan doğru başlıyorlar. Mehmet Rıza Tığlı nesi oluyor sizinkilerin?

- Bunlar Sinciros, Kuğu ve Altıkulac gibi köylere dağılmışlar, çok geniş bir bir sulale. Bu köylerin hepsi hisim akraba.

- Kaç çocuğunuz var?

- Üç. Birisi belediyede çalışıyor, kızım Kastamonu'da Köy Hizmetleri'nde şef. Biri de burada boşta.

- Siz Golkoy'de Aşık VEYSEL'in zamanında bulundunuz mu?

- **VEYSEL bize altı ay geldi. O çaldı, biz bakardık. Bize şiirler okurdu. Sanırım 1948 yılında. Sonra "komünistlik" suçlamasıyla onu okulumuzdan uzaklaştırdılar.**

- Allah cezalarını versin. Ben bunları Avrupa'dan doğru öğrenince kan beynime çıkmıştı. Cumhuriyet huku-meti kendisini yemiştir. **Behice BORAN'ları, Korkut BORATAY'ları "komünist" diye üniversite öğretim üyeliğinden atmışlar. Hadi Nazım HİKMET acık olarak "ben komünistim" demiş. Tek parti devri, polis devleti o zaman.**

- Altmış bin köy enstitüsü çıkışlı yurt düzeyine dağıldı. **Bu yayılıştan MENDERES çok ürküdü.** Oysa, bu okulların amacı açıktı: Kent çocukları kent okullarından yararlanıyor, köy çocukları da köy enstitülerinden yararlanacaktı. Geldikleri yere daha iyi uyum sağlayabilecekleri gerekçesiyle

zamanın İlköğretim Genel Müdürü **İsmail Hakkı TONGUÇ** ve Milli Eğitim Bakanı **Hasan Ali YÜCEL** bu okulları açtılar. Allah kana kana rahmet eylesin.

- Recep Abi, siz de bu memlekette kaldınız.

- Dedim ya "Kastamonuluyum" diye, 1970'te nufusumu da getirttim. Ben buralıyım artık. Otuz yıl oldu buraya geleli.

- Bircok öğretmen arkadaş Abana'da kaldı. Orneđin Fuat Hoca, Fikri Hoca var aklıma geliveren. Onlar yurtdışına gittiler, konut da edindiler buradan. Siz bir şey yapabildiniz mi?

- Memleketim darmadagın oldu. Ben de bir daire edindim buradan.

- Köy enstitülü olarak çok kuşaklar yetiştirdiniz.

- Küçük yaşta İstanbul'a gidip hepsi zengin oldular. Açıkta kalmış ya da durumu kötü olan birini duymadım. Şimdi yanlarına bile varılmıyor. Allah daha çok versin.

- Halkın ilgisi nasıldı okula?

- Çok meraklıydılar çocuklarını okutmaya. "Hocam, benim oğlum nas-ıl" diye okula kadar gelip ilgilenir-lerdi. Öğretmenlere karşı korkunc bir saygı vardı. Halk severdi öğretmenini.

- Köy enstitülerinde sanat dalları da vardı.

- Marangozluk, inşaatçılık ve demircilik vardı. Kızlar da dikiş vb öğ-renirdi. Her öğrenci bu dallardan istediğini seçerdi. Emekli olduktan sonra bile, bu öğrendikleri sanatla para kazananlara rastladım. Köy enstitüleri bizlere birer altın bilezik de takmıştı. Köylere gittiğimizde, okulların bircok eksiğinin kendimizin yapması öğretilirdi. "Okulun bircok şeyini kendin yapacaksın. Kiremit aktaracaksın, kapısını-bacasını onaracaksın" derlerdi. Kızlar dikiş-nakiş atolyesinde çalışırdı. Trikotaj da vardı.

- Kaç öğrenci vardı sizin zamanınızda?

- Hiç unutmam, öğrenci başkan-ıydım, 1025 "mevcut" verdim. Hani sabahleyin alanda toplanırdık. Kızların sayısı 200'den çoktu. İş atolyesine sıra olarak giderlerdi de, bayağı uzun kuyruk olurdu.

- En çok kaç öğrenci okuttunuz bir başınıza?

- İlk görev yerim Altıkulac'tı. Tam 110 öğrencim vardı ilk yıl. En küçük-leri benim gibiydi. 17 yaşında kızlar vardı. "Ben bu 110 öğrenciyle ne yaparım" diye korktum başlangıçta. Ama dedim ya, **halk çok istekliydi okumaya.** Biliyorsunuz tek öğretmen beş sınıfı okuturdük. Bugün de durum pek değişmiş değil. Yal